

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

А. В. МІНЯЙЛОВА, О. С. ШЛЯХТІНА

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з англійської мови для самостійної роботи
студентів 3–4 курсів спеціальностей
101 «Екологія» та 183 «Технології
захисту навколишнього середовища»**

У двох частинах

Частина I

Vocabulary. Reading. Making Presentations

Рекомендовано Методичною радою НУК

ВИДАВНИЦТВО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМ. АДМІРАЛА МАКАРОВА

2021

УДК 811.111:378.147(076)

М62

Автори: А. В. Міняйлова, канд. пед. наук, доцент;
О. С. Шляхтіна, старший викладач

Рецензент Н. М. Філіппова, кандидат філологічних наук, професор
НУК, завідувач кафедри прикладної лінгвістики Національного уні-
верситету кораблебудування імені адмірала Макарова

Рекомендовано Методичною радою НУК

Міняйлова А. В.

М62 Методичні рекомендації з англійської мови для самостійної ро-
боти студентів 3–4 курсів спеціальностей 101 «Екологія» та 183 «Техно-
логії захисту навколишнього середовища» : у 2 ч. Ч. I. Vocabulary.
Reading. Making Presentations / А. В. Міняйлова, О. С. Шляхтіна. –
Миколаїв : НУК, 2021. – 48 с.

Уміщено довідникову інформацію та методичні поради за трьома напря-
мами: «Лексика», «Читання», «Підготовка презентацій», необхідні студентам
3–4 курсів спеціальностей 101 «Екологія» та 183 «Технології захисту навко-
лишнього середовища» для самостійного опанування навчального матеріа-
лу, виконання контрольних робіт і підготовки до заліку/іспиту.

Призначено для студентів вузів.

УДК 811.111:378.147(076)

© Міняйлова А. В., Шляхтіна О. С., 2021
© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2021

SECTION 1. VOCABULARY

Фахові терміни становлять суттєву складову англійської мови для спеціальних цілей. Їх переклад часто викликає труднощі через свою неоднозначність, відсутність в українській мові відповідних термінів, а також через певні відмінності процесу термінотворення в англійській та українській мовах.

Найпростішим прийомом перекладу термінів є переклад за допомогою лексичного еквівалента. Еквівалент – це стала лексична відповідність, яка повністю співпадає із значенням іншомовного слова-терміна. Наприклад, такі терміни, як «ecology», «atmosphere», «organism», «climate», «temperature», «radiation» мають точні відповідники в українській мові: «екологія», «атмосфера», «організм», «клімат», «температура», «радіація», які легко зрозуміти.

Однак кількість таких термінів не дуже велика, тому переклад більшості спеціальних фахових термінів вимагає розуміння їх значення у контексті вживання і відбувається за схемою: англійський термін → поняття → український термін. Таким чином, переклад відбувається у два етапи: з'ясування значення терміна в контексті і безпосередньо переклад цього значення українською мовою.

При цьому взаємодія терміна з контекстом набуває вирішального значення, в якому він розкриває своє лексичне значення, адже лише в контексті можна зрозуміти, до якої конкретної галузі знань належить даний термін і відповідно перекласти його вірним еквівалентом в українській мові. Наприклад, слово «thing», відоме як «річ», у сполученні з прикметником «living» – «living thing» в екологічному контексті набуває значення «жива істота».

У випадку, коли в українській мові не існує відповідного спеціального терміна, його можна перекласти описовим

способом. Наприклад, «overgrazing» – «виснаження ґрунту в результаті надмірного випасу худоби».

Узагальнений банк фахових термінів, необхідних для засвоєння студентами 3–4 курсів спеціальностей 101 «Екологія» та 183 «Технології захисту навколишнього середовища», та їх переклад наведено нижче.

Module 1. Water Pollution

substance – речовина	to dump – звалювати
ice cap – крижана шапка	accumulation – накопичення
vapor – пара	dehydration – зневодення
urban – міський	to degrade – погіршувати
solvent – розчинник	nutrient – поживний
aquifer – водоносний горизонт	to dilute – розбавляти
precipitation – опади	vulnerable – вразливий
evaporation – випаровування	to encourage – заохочувати
to irrigate – зрошувати	scarcity – дефіцит
irrigation – зрошення	crude oil – сирова нафта
to exist – існувати	to refine – очищати
disease – хвороба	to penetrate – проникати
oil spillage – нафтова пляма	oil slick – нафтова плівка
chemicals – хімікати	to leak – протікати
waste – відходи	oil leakage – витік нафти
pollutant – забруднювач	sewage – стічні води

Module 2. Land Pollution

destruction – руйнування	solid wastes – тверді відходи
mining – видобуток корисних копалин	garbage – сміття
landfill – сміттєзвалище	trash – сміття
to seep – просочуватися	to dispose – утилізувати
fertilizer – добриво	to get rid of – позбутися від
exposure – вплив зовнішніх факторів	to attract – приваблювати
to conserve – зберігати	to release – випускати
to erode – роз’їдати	mercury – ртуть

composition – склад	to inhale – вдихати
to appear – з’являтися	leachate – продукт вилуговування
reduction – зменшення	potent – сильний
to achieve – досягати	flammable – легкозаймистий
litter – сміття	to dissolve – розчиняти
endangered species – вимираючий вид	huge – великий
to absorb – поглинати	to cause – викликати
density – щільність	threat – загроза
acid – кислота	

Module 3. Air Pollution

to emit – випромінювати	to estimate – оцінювати
impure – нечистий	dust – пил
coal combustion – спалювання вугілля	susceptible – сприйнятливі
to ban – забороняти	influence – вплив
rubbish – сміття	to reduce – зменшувати
to breathe – дихати	to accumulate – накопичувати
to escape – втікати	emission – виділення
smoke – дим	fossil fuel – викопне паливо
to overcome – подолати	to derive – добувати
strict laws – суворі закони	mist – туман
exhaust fumes – вихлопні гази	to warn – попереджати
poisonous – отруйний	to survive – виживати
respiratory diseases – респіраторні захворювання	premature death – передчасна смерть
to fine – штрафувати	decline – зниження
to contain – містити	to prevent – запобігати
particle – частинки	to expose – підвергати
acidity – кислотність	

Module 4. Other Kinds of Pollution

radioactive – радіоактивний	to require – вимагати
decay – розпад	impact – вплив
ray – промінь	to store – зберігати
nuclear – ядерний	concrete – бетон
radiation – випромінювання	soluble – розчинний
fuel rod – паливний стрижень	to consume – споживати
explosion – вибух	propagation – поширення
nuclear power plant – атомна електростанція	shielding – захист від випромінювання
disaster – катастрофа	length – довжина
weapon – зброя	to disrupt – розривати
to pose – являти собою	resin – смола
life span – тривалість життя	toxic fumes – токсичні пари
precautionary – профілактичний	to incinerate – спалювати
measure – міра	a generator – генератор
sludge – осад	residential – житловий

Module 5. Global Warming

warming – потепління	magnitude – величина
climate change – зміна клімату	to enhance – збільшувати
to expect – очікувати	famine – голод
acidification – підкислення	marine – морський
sea level – рівень моря	to rescue – рятувати
expansion – розширення	to collapse – руйнуватися
permafrost – вічна мерзлота	to hunt – полювати
drought – посуха	disastrous – катастрофічний
flood – повінь	oil slick – нафтова пляма
wildfire – лісова пожежа	accessible – доступний
to adapt – пристосовуватися	solution – рішення
infrared radiation – інфрачервоне випромінювання	to be responsible for – бути відповідальним за
thermal – тепловий	visible – видимий
valuable – цінний	to distribute – розподіляти
absorption – поглинання	to reflect – відображати
latitude – широта	

Module 6. Man-Made Environmental Disasters

accident – нещасний випадок	turbine – турбіна
consequence – наслідок	pump – насос
oil tanker – нафтовий танкер	to conduct – проводити
oil rig – нафтова вишка	surge – хвиля
devastating – руйнівний	explosion – вибух
to extract – добувати	irreversible – необоротний
dam – дамба	biodegradable – біорозкладний
compared to – у порівнянні з	to disturb – порушувати
lead – свинець	vessel – судно
mercury – ртуть	volatile – летючий
heavy metal – важкий метал	deforestation – вирубка лісу
consumption – споживання	ozone layer – озоновий шар
to injure – травмувати	to shrink – пересихати
starvation – голод	freshwater – прісноводний
prosperity – процвітання	to disappear – зникати
radioactive debris – радіоактивне сміття	

Module 7. Waste Disposal Methods

discharge – зливання	warranty – гарантія
by-product – побічний продукт	to recycle – переробляти
equipment – обладнання	to face – зіштовхуватися
raw – сировина	to purify – очищувати
assembly – зібрання	to sort – сортувати
to rely on – покладатися	cardboard – картон
residual – залишковий	to donate – жертвувати
wastewater – стічні води	collection – збирання
municipal wastes – міські відходи	manufacture – виробництво
to eliminate – усувати	purchase – покупка
sewer – стічна труба	substitute – заміна
safely regulations – правила техніки безпеки	to wrap – загортати
to discard – відкидати	to achieve – досягати
to oblige – зобов'язувати	domestic – місцевий
purpose – мета	transparent – прозорий
durable – тривалого користування	tax – податок
concern – турбота	to assume – припустити

Module 8. Environmental Protection

reserve (preserve) – заповідник	to deal with – мати справи
preservation – збереження	on behalf on – від імені
landscape – пейзаж	to evolve – розвиватися
budget – бюджет	scale – масштаб
regulation – регулювання	swamp – болото
existence – існування	destination – призначення
to explore – досліджувати	migration – міграція
to claim – вимагати	park ranger – доглядач парку
lighthouse – маяк	to abandon – покидати
congestion – скупченість	overpopulation – перенаселеність
to decompose – розкладатися	to approve – схвалити
legislation – законодавство	to launch – починати
terrain – місцевість	urgent – невідкладний
wetland – болото	renewable – відновлений
charity – благодійність	windmill – вітряк
unreliable – ненадійний	to rectify – виправляти
to employ – використовувати	exhaustible – вичерпний
solar devices – сонячні пристрої	tidal power plant – припливна електростанція

**Рекомендації щодо виконання типових завдань
на перевірку знання лексики**

Matching words with their definitions

Одним з типових завдань на перевірку знання лексики є поєднання термінів з їхніми визначеннями. Для виконання цього завдання, по-перше, потрібно з'ясувати, якою частиною мови є термін і які визначення відповідають цій частині мови. Далі оберіть серед цих визначень те, що підходить саме до цього терміна.

Exercise 1. Match the environmental problems with their definitions.

1)	global warming	a)	an oil spot that floats on the sea surface
2)	acid rain	b)	a long dry period
3)	endangered species	c)	presence of substance in the environment that makes it dirty and dangerous
4)	severe drought	d)	increase in temperature of the Earth's atmosphere
5)	chemical pollution	e)	rain that has been affected by chemical pollution
6)	oil slick	f)	animals or plants that are close to extinction

Exercise 2. Match the words with their definitions.

1)	acidity	a)	the action of becoming larger or more extensive
2)	permafrost	b)	an extremely large mass of ice which moves very slowly, often down a mountain valley
3)	prevent	c)	the level of acid in substances such as water or soil
4)	flood	d)	a thick subsurface layer of soil that remains below freezing point throughout the year, occurring chiefly in polar regions
5)	average	e)	keep (something) from happening
6)	glacier	f)	a fire that starts, usually by itself, in a wild area such as a forest, and spreads rapidly, causing great damage

7)	expansion	g)	an overflow of a large amount of water beyond its normal limits, especially over what is normally dry land
8)	extreme	h)	an amount, standard, level, or rate regarded as usual or ordinary
9)	wildfire	i)	make (something) suitable for a new use or purpose
10)	adapt	j)	reaching a high or the highest degree; very great

Filling in gaps with words from a box

Іншим типовим завданням на перевірку знання лексики є заповнення пропусків у тексті словами зі списку. Кількість слів у списку може співпадати з кількістю пропусків у тексті або перевищувати її, що ускладнює завдання, оскільки деякі слова не потрібно вживати.

Для виконання цього завдання уважно прочитайте текст і переконайтеся, що ви його розумієте. Уважно прочитайте речення з першим пропуском і подумайте, яка частина мови підійде, тобто це має бути прикметник, іменник, дієслово, прислівник тощо. Для цього подивіться на місце пропуску у реченні. Пам'ятайте, що в англійській мові порядок слів у реченні фіксований і не може змінюватись:

стверджувальне речення: *підмет + (допоміжне дієслово) + присудок + додаток + обставина*;

заперечне речення: *підмет + допоміжне дієслово + not + присудок + додаток + обставина*;

питальне речення: *(питальне слово) + допоміжне дієслово + підмет + присудок + додаток + обставина*.

Подивіться на слова у списку і виокремте ті, які відповідають потрібній частині мови.

Далі з'ясуйте, яка форма слова потрібна: однина або множина, форма дієслова, час тощо. Для цього подивіться на слова, що стоять у реченні перед та після пропуску, зверніть

увагу на їхню граматичну складову. З виокремлених слів викресліть ті, що граматично не відповідають реченню. З тих слів, що залишились, викресліть ті, що не відповідають змісту речення, й, нарешті, оберіть те, що максимально підходить.

Після заповнення всіх пропусків уважно прочитайте текст ще раз й переконайтесь, що він звучить логічно.

Exercise 1. Complete the text with the words from the box.

<i>fuels</i>	<i>weak</i>	<i>chemicals</i>	<i>tiny</i>	<i>smoke</i>	<i>water</i>
		<i>exhaust</i>	<i>harmful</i>		

How is Acid Rain Produced?

Air pollution results in acid rains. When any type of fuel is burnt, lots of different 1) **chemicals** are produced. The 2) ... that comes from a fire or the fumes that come out of a car 3) ... don't just contain the sooty grey particles that you can see – they also contain lots of invisible gases that can be even more 4) ... to our environment.

Power stations, factories and cars burn 5) ... and therefore they produce polluting gases. Some of the gases (especially nitrogen oxides and sulphur dioxide) react with the 6) ... droplets of 7) ... in clouds to form sulphuric and nitric acids. The rain from the clouds falls as very 8) ... acid, which is known as 'acid rain.'

Exercise 2. Fill in the gaps with words from the box.

<i>better</i>	<i>upset</i>	<i>ignorance</i>	<i>creature</i>	<i>polluted</i>
<i>remedy</i>	<i>devastating</i>	<i>resources</i>	<i>damage</i>	<i>careless</i>

Man is part of the environment, and has done more to 1)... the balance of nature during his short lifespan on earth than any other 2)... . He has done this by his 3)... , his greed, his folly, and his 4)... wastefulness.

He has poisoned the atmosphere and 5)... both land and water. He has used up the earth's natural 6)... with no thought for the future, and has invented the most 7)... ways of killing other people, animals, and plants at the same time.

Having caused so much 8)... , man should try to put matters right, if it is not already too late. If there is to be any 9)... for our illnesses, that remedy ultimately lies in the hands of the young and the sooner they start doing something about it, the 10)... .

Multiple Choice

Ще одним типовим завданням є завдання на заповнення пропусків у тексті з вибором однієї правильної відповіді з декількох. Завдання цього типу передбачає вміння правильно розрізняти та використовувати лексику відповідно до контексту, а також уміння правильно використовувати відповідні граматичні форми (однина/множина, часові форми дієслова, модальні, допоміжні дієслова, іменники, прийменники тощо).

Прочитайте текст, не дивлячись на варіанти відповідей. Подумайте, яке слово найкраще підходить для заповнення кожного пропуску. Потім подивіться на варіанти відповідей. Подумайте, яке слово звучить найбільш природно у даному реченні. Проговоріть речення про себе. Чи звучить воно правильно?

Зверніть увагу на слова, які знаходяться безпосередньо до та після пропуску. Спробуйте згадати, які граматичні структури містять ці слова. Наприклад, певні слова потребують вживання певного прийменника: be good **at** something, be interested **in** something тощо.

Після заповнення пропусків знову прочитайте весь текст і переконайтеся, що він побудований логічно та граматично правильно.

Exercise 1. Choose best options (a, b, c, or d) to complete the text.

Global Warming

The Earth's climate is a very complicated system. What's more, it is now widely recognized that human activity is having an effect on it. The pollution which 1)... from the use of oil and coal in industry, 2)... the increased use of private cars, is causing significant changes in temperature in many parts of the world. These changes often have a knock-on effect on other aspects of the climate, 3)... to things like extreme weather 4)... and rising sea levels. Studying the changes which are taking 5)... and predicting those that are 6)... to happen in the future is now a major area of scientific research. The information which the scientists 7)... is very useful in helping governments to 8)... the effects of climate change and so be better prepared to 9)... with them.

A much more 10)... problem, however, is how to prevent the situation from 11)... worse. This depends on how quickly, and to what extent, the 12)... of pollution in the atmosphere increases. Although many countries have now agreed to try and limit the pollution they create, much more 13)... to be done. If no further action is 14)... , then temperatures are set to rise by about 0.2 % per decade 15)... the 21st century. Such a rate of warming is greater than anything that has occurred over the last ten thousand years.

1	a)	recovers	b)	concludes	c)	results	d)	happens
2	a)	as far as	b)	as soon as	c)	as long as	d)	as well as
3	a)	leading	b)	causing	c)	finishing	d)	producing
4	a)	examples	b)	conditions	c)	cases	d)	instances
5	a)	point	b)	part	c)	path	d)	place
6	a)	surely	b)	probably	c)	likely	d)	possibly
7	a)	provide	b)	progress	c)	prove	d)	propose
8	a)	prevent	b)	pretend	c)	predict	d)	prefer
9	a)	handle	b)	face	c)	manage	d)	cope
10	a)	serious	b)	determined	c)	thoughtful	d)	anxious

11	a)	going	b)	giving	c)	getting	d)	gaining
12	a)	addition	b)	amount	c)	average	d)	account
13	a)	needs	b)	wants	c)	wishes	d)	hopes
14	a)	held	b)	taken	c)	made	d)	carried
15	a)	already	b)	during	c)	while	d)	still

Exercise 2. Read the text and decide which word A, B, C or D best fits each space.

American Eagle

America's national symbol is that great bird which is 1)... as the bald eagle. However, the number of this species has dropped from 50,000 in the 1940's to about 300 today. Fortunately, America has taken 2)... by starting to breed these eagles. This takes place at a research centre in Oklahoma, where 300 have been bred and then released into the wild. The eggs are 3)... from wild eagles' nests, found 4)... the country, and are flown straight to the centre by aeroplane. During the 5)... they are kept 6)... in a special container which 7)... them from sunlight, which could easily kill them.

Once they are at the centre, they are continually 8)... until they hatch. Eight hours after the birds emerge, they are given their first meal, 9)... of little pieces of a special meat. At 6 weeks old, they are tak-en outside to get used 10)... the cooler temperature. The 11)... stages of the bird's introduction to the wild take place at the top of a(n) 12)... tower, where they are kept in a big cage and fed on fish. As time goes by, the cages are removed and they eventually 13)... to fly. All would agree that the 14)... of these beautiful birds flying high in the southern skies 15)... all the 16)... worthwhile.

1.	A	regarded	B	called	C	referred	D	known
2.	A	measure	B	move	C	action	D	step
3.	A	assembled	B	concentrated	C	piled	D	collected

4.	A	throughout	B	all	C	at	D	through
5.	A	journey	B	cruise	C	travel	D	expedition
6.	A	certain	B	safe	C	sure	D	harmless
7.	A	avoids	B	prevents	C	hinders	D	protects
8.	A	controlled	B	checked	C	seen	D	noted
9.	A	consisting	B	making	C	having	D	including
10.	A	of	B	from	C	to	D	in
11.	A	end	B	final	C	latest	D	finished
12.	A	eminent	B	deep	C	outstanding	D	high
13.	A	learn	B	train	C	teach	D	practise
14.	A	vision	B	picture	C	sight	D	view
15.	A	creates	B	makes	C	does	D	has
16.	A	attempts	B	effort	C	trial	D	experiment

SECTION 2. READING

Читання як засіб комунікації має значну практичну цінність і є важливою складовою вивчення англійської мови для спеціальних цілей. У процесі читання фахового тексту англійською мовою необхідним є його інформативне осмислення (розуміння), а також проведення граматичного та лексичного аналізу. Свідомий чи підсвідомий лексичний і граматичний аналіз під час читання впливає на розумінні та сприйнятті інформації.

Специфікою фахових текстів є їх насиченість спеціальними термінами, від розуміння яких залежить правильність розуміння тексту в цілому. Особливості роботи з термінами описані у першому розділі (Section 1. Vocabulary).

Роботу з текстом слід розпочати з оглядового знайомства: проаналізувати назву тексту, переглянути його й виокремити знайомі слова. Це сформує уявлення про зміст тексту і підготує читача до сприйняття інформації.

На другому етапі доцільно прочитати текст без словника, намагаючись зрозуміти головну ідею, незважаючи на незнайомі слова. Розуміння головної ідеї тексту є необхідною умовою для виконання завдань, в яких потрібно відповісти на запитання до тексту (*Read the text and answer the questions*).

Проте виконання завдань на визначення речень такими, що відповідають або не відповідають змісту тексту (*Read the text and decide whether the statements are true or false*), передбачає розуміння його деталей. Тому на третьому етапі необхідно виконати детальний переклад тексту зі словником. При цьому для перекладу фахових термінів слід використовувати саме фахові словники (електронні або паперові).

Під час перекладу оригінальних фахових текстів слід враховувати наступне:

1. Перекладати слід значення, а не слово (див. Section 1. Vocabulary).

2. Слово може бути як окремою семантичною одиницею, так і частиною словосполучення. Наприклад, слова *make* – «зробити» і *sure* – «впевнений» разом утворюють словосполучення, яке має значення «переконатись, бути впевненим»: *Make sure that you follow the instructions carefully.* – *Переконайтесь, що ви чітко дотримуетесь інструкцій.*

3. В англійській мові є низка фразових дієслів (сполучення дієслова з прийменниками), значення яких часто не має нічого спільного з самим дієсловом. Наприклад, *to look* – «бачити, дивитися», проте: *look about / around* – озиратися, оглядатися; *look after* – доглядати, піклуватися про когось; *look ahead* – дивитися вперед (у майбутнє); передбачати; *look at* – дивитися на когось; *look back* – оглянутися, згадати; *look down (on)* – потупити погляд, дивитися із презирством; *look for* – шукати; *look forward to* – чекати з нетерпінням; *look in* – заглянути до когось, зайти; *look into* – досліджувати, розглядати; *look up* – відшукувати (інформацію); поліпшуватися; *look up to* – рівнятися на когось, захоплюватися, поважати.

4. В англійській мові одне й те саме слово може виражати різні частини мови і, відповідно, мати різні значення, наприклад: *water* (іменник) – «вода»; *water* (прикметник) – «водний, водяний»; *water* (дієслово) – «поливати». Щоб зрозуміти, яке з можливих значень набуває слово у конкретному випадку, необхідно дивитись на позицію слова у реченні. Наприклад:

Water helps the plant move nutrients from the soil up through its stems and leaves. (іменник) – *Вода допомагає рослині переміщати поживні речовини з ґрунту через її стебла та листя.*

A flooded basement can be devastating, but having water pump can help you reduce damage. (прикметник) – *Затоплений*

підвал може бути руйнівним, але наявність водяного насосу допоможе вам пом'якшити шкоду.

In some cases, a sprinkler is the best option to water a large area. (дієслово) – У деяких випадках розбрискувач є найкращим засобом полити велику ділянку.

5. На відміну від української, в англійській мові порядок слів у реченні фіксований і не може змінюватись: *підмет* + (допоміжне дієслово) + *присудок* + *додаток* + *обставина* (стверджувальне речення); *підмет* + *допоміжне дієслово* + *not* + *присудок* + *додаток* + *обставина* (заперечне речення); (*питальне слово*) + *допоміжне дієслово* + *підмет* + *присудок* + *додаток* + *обставина* (питальне речення). Детальніше порядок слів в англійському реченні описано в розділі 2 (Section 2. Grammar).

6. Конструкції *There is / There are* вживаються для позначення наявності чогось у певному місці. Порядок слів: *There is / There are* + *іменник* (хто? що?) + *обставина* (де?). В таких конструкціях слово *there* виконує функцію формального підмета і не має змістового значення (часто перекладається як «тут», «там» або взагалі не перекладається). Такі речення зазвичай перекладаються з кінця. Наприклад: *There are several layers in the Earth's atmosphere.* – В атмосфері Землі декілька шарів.

7. Щоб правильно перекласти речення з англійської мови, необхідно визначити його час. Для цього слід звертати увагу на вживані допоміжні дієслова, форми смислових дієслів (зокрема, їхні закінчення) і прислівники часу. Наприклад:

*Great Britain **is doing** a lot to increase its use of renewable energy.* (Present Simple) – Велика Британія багато робить для збільшення використання поновлюваних джерел енергії.

*Great Britain **did** a lot to increase its use of renewable energy last year.* (Past Simple) – Велика Британія багато зробила

минулого року для збільшення використання поновлюваних джерел енергії.

*Great Britain **has done** a lot to increase its use of renewable energy **since** 2010. (Present Perfect) – Велика Британія багато зробила для збільшення використання поновлюваних джерел енергії з 2010 року.*

Докладніше правила вживання часів описано у другому розділі (Section 2. Grammar).

8. Дуже поширеним у фахових англійських текстах є вживання речень у пасивному стані (The Passive Voice), де дія відбувається над підметом, на відміну від активного стану, де дію виконує сам підмет. Такі речення у перекладі на українську мову відповідають на запитання: Що зроблено (з підметом)? Що було зроблено (з підметом)? Що буде зроблено (з підметом)? Що може бути зроблено (з підметом)? та ін. Візуально речення у пасивному стані можна виявити через наявність дієслова *to be* у будь-якій формі, за яким вжито змістове дієслово у третій формі (з закінченням *-ed* або з третього стовпчика таблиці неправильних дієслів). Наприклад:

*Earthquakes cannot **be controlled** by people. – Землетруси не можуть контролюватися людьми. (Підмет – землетруси; вони не можуть контролюватись кимось або чимось іншим, в даному випадку – людьми).*

*Twenty houses have **been destroyed** by a violent tornado which struck northern England yesterday afternoon. – Двадцять будинків було знищено жахливим торнадо, який вчора вторгся в Північну Англію. (Підмет – двадцять будинків; їх було знищено кимось або чимось іншим, в даному випадку – жахливим торнадо). Детальніше про правила вживання The Passive Voice дивіться у другому розділі (Section 2. Grammar).*

9. Написання чисел в англійській та українській мовах мають певні розбіжності. Кожні три розряди у багаторозрядних

числах в англійській мові відокремлюються комою: 2,567, 235 – *two million five hundred sixty-seven thousand two hundred thirty-five* (два мільйони п'ятсот шістдесят сім тисяч двісті тридцять п'ять). У десяткових дробах ціла і дробова частини розділяються крапкою (*point*): 2.5 – *two point five* (два цілих п'ять десятих); 3.75 – *three point seventy-five / three point seven five* (три цілих сімдесят п'ять сотих).

Рекомендації щодо виконання типових завдань для перевірки навичок читання

Виконання завдань для перевірки навичок читання доречно починати зі швидкого перегляду тексту. Це допоможе отримати уявлення про основний зміст і структуру тексту. Після того, як ви зорієнтуєтесь у тексті, можна починати виконувати завдання.

Якщо ви не розумієте ключового слова або фрази, без яких неможливо зрозуміти текст, спробуйте здогадатися про його значення за допомогою контексту – прочитайте речення до та після того речення, яке містить незрозумілу для вас фразу або слово.

Answering questions

Відповісти на запитання до тексту – одне з найпоширеніших завдань на перевірку розуміння тексту. Щоб виконати це завдання, необхідно розуміти основну ідею тексту й деталі. Перегляньте текст, виокремте ключові слова, спробуйте здогадатися про зміст тексту. Прочитайте текст уважно, спробуйте зрозуміти його деталі.

Не намагайтеся відповісти на запитання, покладаючись на ваші загальні знання. Переконайтеся, що ви знайшли у тексті підтвердження для ваших відповідей. Пам'ятайте, що правильний варіант відповіді повинен узгоджуватись з текстом.

Відповідаючи на запитання до тексту, вживайте ті слова, що є у самому запитанні. Це допоможе правильно побудувати речення. Наприклад:

*Where does **the word ‘ecology’** come from? – The word ‘ecology’ comes from two Greek words ‘oikos’ and ‘logos’.*

What are the most important factors having influence on climate? – The most important factors having influence on climate are temperature, atmospheric pressure, wind, solar irradiance, humidity, precipitation, and topography.

Exercise 1. Read the text and answer the questions below.
Natural disasters

Nature can act rather scary sometimes. Almost every day TV channels, radio and newspapers report on natural disasters striking different parts of the world. Scientists say that earthquakes, tornados, floods, droughts, tsunamis and hurricanes are happening more frequently nowadays. Global warming, pollution and growing industrialization lead to imbalance in our ecosystem.

A natural disaster can be defined as an uncontrollable extreme disruption which causes ecological and financial damage and victims of vulnerable population. Sometimes the events can be predicted by special meteorological warning systems and they often happen in the same geographical area because they are related to climate and physical characteristics of the region. For example, Florida is constantly suffering from tornadoes and hurricanes, and Japan – from earthquakes.

An earthquake happens when tectonic plates of the earth move and they make the area shake violently. Volcanic eruptions occur when hot red magma erupts from the earth's crust and flows from the top of the volcano. It also throws volcano ashes into the air which are harmful to inhale for human beings and animals.

A tsunami is a series of dangerous huge ocean waves, usually caused by underwater earthquakes. This natural disaster attacks the shore all of a sudden and often results in thousands of deaths.

Floods happen when the water level in rivers and seas becomes too high. Sometimes flash floods can even wash away whole villages.

During extremely hot dry summers living beings usually suffers from vast forest fires and severe droughts. Wildfires are especially dangerous in windy weather when they spread very easily. Droughts may result in famine because the land becomes dry and people can't grow any plants and vegetables on it.

A tornado is an enormous column of twisting wind that moves very fast and destroys houses, raises in the air and throws people, animals and heavy things. Hurricanes and tornados are very common in America and the Atlantic Ocean.

People face great problems after disasters: the water is usually infected, the communication lines (electricity, telephone) are often damaged, most of the buildings and property are destroyed, agricultural crops are also damaged. Natural disasters are great tragedies to many countries and nations. They take a lot of people's lives. Thousands of people become homeless, unemployed. They need medical and psychological help.

1. What **natural disasters** are mentioned in the text? – *The natural disasters mentioned in the text are earthquakes, tornados, floods, droughts, tsunamis and hurricanes.*

2. What is a **natural disaster**? – *A natural disaster is an uncontrollable extreme disruption which causes ecological and financial damage and victims of vulnerable population.*

3. When does an **earthquake** happen? – *An earthquake happens when tectonic plates of the earth move and they make the area shake violently.*

4. What is **tsunami** caused by? – *Tsunami is caused by underwater earthquakes.*

5. When and why are wildfires especially dangerous? – *Wildfires are especially dangerous in windy weather when they spread very easily.*

6. Where are hurricanes and tornados very common? – *Hurricanes and tornados are very common in America and the Atlantic Ocean.*

7. Why are natural disasters great tragedies to many countries and nations? – *Natural disasters are great tragedies to many countries and nations because they take a lot of people's lives, destroy buildings and property, infect water, damage communication lines and agricultural crops.*

Exercise 2. Read the text and answer the questions below.

Bhopal Disaster

The Bhopal disaster, also known as the Bhopal gas tragedy, was a poisonous gas leak incident on the night of 2–3 December, 1984 at the Union Carbide India Limited (UCIL) pesticide plant in Bhopal, Madhya Pradesh, India. It is considered to be the world's worst industrial disaster. Over 500,000 people were exposed to methyl isocyanate (MIC) gas. The highly toxic substance made its way into and around the small towns located near the plant.

Estimates vary on the death toll. The official immediate death toll was 2,259. The government of Madhya Pradesh confirmed a total of 3,787 deaths related to the gas release. A government affidavit in 2006 stated that the leak caused 558,125 injuries, including 38,478 temporary partial injuries and approximately 3,900 severely and permanently disabling injuries. Others estimate that 8,000 died within two weeks, and another 8,000 or more have since died from gas-related diseases.

The gas leak in the Union Carbide was reported after midnight on the night of December 2-3. The accident took place at the Plant Number C of the Union Carbide factory in Bhopal. As the cool

morning breeze picked up pace, it carried the poisonous gas leaking from the Union Carbide factory to rest of the town killing people – both awake and asleep. As per government's affidavit, about 3,000 people died of poisonous gas within a few hours of the incident.

It is estimated that about 40 tonnes of methyl isocyanate (MIC) gas and other chemicals leaked from the Union Carbide factory. Methyl isocyanate is extremely toxic and if its concentration in air touches 21ppm (parts per million), it can cause death within minutes of inhaling the gas. In Bhopal, the level was multiple times higher.

The leakage of gas was reported from Plant Number C. As per official record, methyl isocyanate got mixed with water used for cooling the plant. The mixture led to generation of volumes of gases, which put tremendous pressure on Tank Number 610. The tank cover gave way to building gaseous pressure releasing about 40 tonnes of the poisonous gas, which diffused over a large area. The alarm system of the Union Carbide didn't work, so thousands of people were exposed to the leakage of methyl isocyanate gas.

In the morning on December 3, thousands of people were found dead in their beds, others were running to hospitals complaining about having dizziness, skin irritation and rashes, a lot of them reported sudden blindness. Thousands of people were suffering, finding it difficult to breathe. Doctors of Bhopal had no experience in dealing with industrial disasters and weren't aware of the symptoms of methyl isocyanate poisoning. The gas caused internal hemorrhage, pneumonia and eventually death. The villages and slums in the neighbouring areas of the factory were the worst affected.

Officially, the government declared that the gas leakage was contained in eight hours, but its consequences are still present in the town.

1. Why is the Bhopal disaster considered to be the world's worst industrial disaster?

2. How many people were injured in the incident?
3. How did the weather conditions contribute to the gas spread around the area?
4. What kind of gas was released at the Union Carbide India Limited (UCIL) pesticide plant in Bhopal?
5. What caused the gas leakage?
6. What health problems related to the gas leakage did the people have?
7. Why couldn't the doctors help the injured immediately?

True / false

Іншим типовим завданням для перевірки навичок читання є завдання на визначення правильності / неправильності твердження. Воно полягає у визначенні правильності чи неправильності запропонованих тверджень відносно змісту прочитаного. Зазвичай у завданні до 10 тверджень. Визначення правильності чи неправильності твердження має ґрунтуватися на підставі змісту тексту, а не на ваших знаннях / переконаннях з даної теми. Більшість тверджень передбачає пошук детальної інформації, останнє ж, як правило, може стосуватися головної думки тексту, думки / ставлення автора або комунікативного контексту, наприклад, джерела тексту.

1. Прочитайте заголовок і перегляньте текст, щоб зрозуміти його основний зміст та тематику. Не зупиняйтеся на словах, значення яких ви не розумієте, вдумуйтеся в загальний зміст тексту.

2. Прочитайте всі твердження, щоб зрозуміти, яку інформацію шукати у тексті.

3. Твердження складено в тій самій послідовності, в якій відповіді на них з'являються у тексті. Переконайтеся, чи ви правильно зрозуміли твердження.

4. У відповідях подається та ж сама інформація, що й в тексті, проте використовуються інші слова. Навіть якщо ви

бачите однакові слова чи фрази у тексті та у твердженні, це не робить його правильним. У правильній відповіді слова, як правило, перефразовані.

5. Обравши відповідь, знайди у тексті підтвердження свого вибору.

Exercise 1. Read the text and decide if the statements are true or false.

Great Pacific Garbage Patch

The Great Pacific Garbage Patch is an accumulation of marine debris in the North Pacific Ocean. Marine debris is litter that ends up in oceans, seas, and other large bodies of water.

The Great Pacific Garbage Patch, also known as the Pacific trash vortex, spans waters from the West Coast of North America to Japan. The patch is actually comprised of the Western Garbage Patch, located near Japan, and the Eastern Garbage Patch, located between the U.S. states of Hawaii and California. The patch covers the area of approximately 1.6 million square kilometers which is twice more than Texas state in the USA.

The entire Great Pacific Garbage Patch is bounded by the North Pacific Subtropical Gyre. An ocean gyre is a system of circular ocean currents formed by the Earth's wind patterns and the forces created by the rotation of the planet. The North Pacific Subtropical Gyre is created by the interaction of the California, North Equatorial, Kuroshiro, and North Pacific currents. These four currents move in a clockwise direction around an area of 20 million square kilometers.

The area in the center of a gyre tends to be very calm and stable. The circular motion of the gyre draws debris into this stable center, where it becomes trapped. A plastic water bottle discarded off the coast of California, for instance, takes the California Current south toward Mexico. There, it may catch the North Equatorial Current, which crosses the vast Pacific. Near the coast of Japan, the bottle

may travel north on the powerful Kuroshiro Current. Finally, the bottle travels westward on the North Pacific Current. The gently rolling vortexes of the Eastern and Western Garbage Patches gradually draw in the bottle.

The amount of debris in the Great Pacific Garbage Patch accumulates because much of it is not biodegradable. Many plastics, for instance, do not wear down; they simply break into tinier and tinier pieces.

The seafloor beneath the Great Pacific Garbage Patch may also be an underwater trash heap. Oceanographers and ecologists recently discovered that about 70% of marine debris actually sinks to the bottom of the ocean.

No one knows how much debris makes up the Great Pacific Garbage Patch. The North Pacific Subtropical Gyre is too large for scientists to trawl. In addition, not all trash floats on the surface. Denser debris can sink centimeters or even several meters beneath the surface, making the vortex's area nearly impossible to measure.

About 80% of the debris in the Great Pacific Garbage Patch comes from land-based activities in North America and Asia. Trash from the coast of North America takes about six years to reach the Great Pacific Garbage Patch, while trash from Japan and other Asian countries takes about a year.

The remaining 20% of debris in the Great Pacific Garbage Patch comes from boaters, offshore oil rigs, and large cargo ships that dump or lose debris directly into the water. The majority of this debris – about 79,000 tons – is fishing nets. More unusual items, such as computer monitors and LEGOs, come from dropped shipping containers.

Marine debris can be very harmful to marine life in the gyre. For instance, loggerhead sea turtles often mistake plastic bags for jellies, their favourite food. Albatrosses mistake plastic resin pellets

for fish eggs and feed them to chicks, which die of starvation or ruptured organs.

Seals and other marine mammals are especially at risk. They can get entangled in abandoned plastic fishing nets, which are being discarded more often because of their low cost.

Marine debris can also disturb marine food webs in the North Pacific Subtropical Gyre. As microplastics and other trash collect on or near the surface of the ocean, they block sunlight from reaching plankton and algae below. Algae and plankton are the most common autotrophs, or producers, in the marine food web. Autotrophs are organisms that can produce their own nutrients from oxygen, carbon, and sunlight.

If algae and plankton communities are threatened, the entire food web may change. Animals that feed on algae and plankton, such as fish and turtles, will have less food. If populations of those animals decrease, there will be less food for apex predators such as tuna, sharks, and whales. Eventually, seafood becomes less available and more expensive for people.

1. The Great Pacific Garbage Patch is a **natural island** located between Hawaii and California. – ***False (It's an accumulation of marine debris)***

2. The Great Pacific Garbage Patch is formed due to the circular currents of the ocean.

3. Almost all the debris in the Great Pacific Garbage Patch can't decay naturally.

4. Less than a half of the debris goes down and accumulates on the bottom.

5. It's impossible to measure the amount of debris in the Great Pacific Garbage Patch because it's always in motion.

6. About four fifths of the debris in the Great Pacific Garbage Patch comes from mainlands; the rest comes from boaters, offshore oil rigs, and large cargo ships.

7. Marine debris is very harmful to all the marine life in the gyre.
8. The debris in the Great Pacific Garbage Patch is an important part of the food chain of the area.

Multiple choice

Ще одним видом завдань на перевірку розуміння тексту є завдання з вибором однієї правильної відповіді. Воно містить текст та запитання (зазвичай їх 5–6), на які треба відповісти, або твердження, які необхідно закінчити відповідно до змісту тексту. До кожного питання / твердження запропоновано чотири варіанти відповіді, з яких лише один є правильним. Запитання / твердження можуть стосуватися фактичної інформації, викладеної у тексті, а можуть бути спрямовані на формування висновків на основі інформації з тексту або уточнення значення слова на основі контексту. Одне запитання / твердження може стосуватися основної ідеї тексту.

Ще одне з запитань / тверджень може стосуватися визначення думки автора тексту. Ця думка, зазвичай, стосується ставлення автора до певної теми / проблеми. Вона може передаватися такими фразами, як *I don't like / I don't recommend / I wouldn't do this if I were you...* тощо, а також прикметниками з негативним значенням, наприклад *not worth doing, useless, dangerous*. Слід також пам'ятати, що ставлення може, але не мусить, бути висловленим прямо, а отже воно стає зрозумілим через низку коментарів, які з'являються в цілому тексті.

Правильною відповіддю буде перефразоване речення з тексту. Якщо в одному із запропонованих варіантів відповіді використано такі ж слова, як і в тексті, це не означає, що він є правильним.

Exercise 1. Read the article. For questions 1-8, choose the answer (a, b, c or d) which you think fits best according to the text.

Recycling in the USA

Julie Lewis from Oregon, in the United States, is wearing an expensive looking pair of boots. They are durable yet fashionable. To look at them you would never know that they were made entirely of recycled materials. Julie owns her own shoemaking company and has achieved a long-term ambition to turn waste into something useful. The shoes are made from all sorts of otherwise useless materials, including textile scraps, rubber from tires and plastic bags. Julie knows that she cannot solve the world's environmental problems single-handed, but nonetheless she feels she is doing well at a local level.

Recycling has become extremely popular in the US, particularly in recent years when the number of recycling schemes has increased by 500 percent. 65 percent of aluminum cans are recycled plus a quarter of paper and 20 percent of glass. The enthusiasm for re-using materials has come from the realization that Americans produce far more waste per person than most Europeans; a total of 200 million tons a year. *This* is twice as much per capita as Germany, for example, and it would be enough to fill a line of dustbin lorries stretching eight times around the world.

America even exports its waste. Taiwan buys used paper to make more paper and Japan uses American scrap metal and makes it into new cars, which it then sells back to the US. Two thirds of the remaining waste is buried in landfill sites. Disposal of waste poses a major problem. Landfill sites can cause pollution of water supplies. And as sites fill up, new ones need to be found. Some rubbish is burnt but this pollutes the atmosphere. The obvious answer, then, is to recycle more. Recycling is already big business – Julie Lewis is a perfect example. Her company has already attracted millions of

dollars worth of investment. Recycled products are no longer seen as poor quality goods but as desirable alternatives.

A hugely successful scheme has been operating in Palm Beach County since 1988. Rubbish is sorted into different categories. Paper, glass and plastic are sold to recycling firms. Kitchen waste is used to power a generator which supplies electricity to 30,000 houses. Other materials are used to make soil, which is then used for growing fruit and vegetables.

There are of course economic arguments against recycling. It can be expensive to run the schemes. And as Lynn Scarlett, a government adviser from Los Angeles argues, it does not make economic or environmental sense to transport materials for recycling from areas which still have plenty of landfill space.

Manufacturers in Germany are trying to solve the problem at the production stage, mainly by looking at how their goods are packaged. Soap powders are now more concentrated and packed in small containers, toothpaste tubes are sold without boxes and plastic wrapping has been reduced.

In a time when newspapers and TV news bulletins are filled with depressing stories of environmental disasters, it is important to remind people, especially children, that they can make a difference. After all, they can recycle their waste every day of their lives.

- 1) Julie Lewis has always wanted...
 - a) to run her own business.
 - b) to be involved in recycling.
 - c) to look fashionable.
 - d) to wear expensive shoes.
- 2) Americans now recycle far more than they used to because...
 - a) they are competing with Germany.
 - b) they want to make a profit from recycling.
 - c) they need more aluminum.
 - d) they produce more rubbish than other countries.

- 3) What does *this* in line 14 refer to?
- a) The type of rubbish produced.
 - b) The amount of rubbish produced.
 - c) Americans' enthusiasm.
 - d) The re-use of waste materials.
- 4) Of what is Julie Lewis a 'perfect example'?
- a) The fact that re-using waste is a money-making activity.
 - b) The fact that more rubbish should be burnt.
 - c) The fact that women can attract investment.
 - d) The fact that recycled products can be of high quality.
- 5) What does the Palm Beach County scheme involve?
- a) Making energy out of waste.
 - b) Selling fruit and vegetables for profit.
 - c) Producing plastic bottles.
 - d) Opening new recycling businesses.
- 6) One of the arguments against recycling is that...
- a) it makes no sense using landfill sites.
 - b) it damages the environment.
 - c) no one is interested in running the schemes.
 - d) it can be uneconomical to ship waste products cross-country.
- 7) German manufacturers...
- a) are concentrating on improving soap powders.
 - b) sell toothpaste in boxes instead of tubes.
 - c) have cut down on packaging.
 - d) are trying to make goods cheaper.
- 8) Why is recycling particularly important for children?
- a) It encourages them to read newspapers.
 - b) It shows them that they can do something useful.
 - c) It is depressing.
 - d) It is specially planned for them.

Matching

Виконуючи завдання на встановлення відповідності, пам'ятайте, що заголовок – це основна думка всього абзацу / тексту, а не його фрагменту або однієї з висловлених у ньому думок. Звертайте увагу на слова в заголовках, які з'являються також у змісті даного тексту / фрагменту тексту (або їх синоніми): зазвичай, це пастка, оскільки дана інформація є у фрагменті, але не визначає його головної думки. Пам'ятайте, що правильна відповідь найчастіше є перефразованим реченням із завдання.

Exercise 1. Arrange the following headings in the right order while reading the text.

- A. Organic wastes
- B. Shopping habits
- C. Harmful effects of landfills
- D. Packaging over-usage

Recycling in Great Britain

The British throw away 22.5 million tons of domestic rubbish every year. Why are we so wasteful and where does it go?

1. _____

The British throw away enough rubbish to fill the Albert Hall every two hours: that's 430 million tons of waste a year, from industry, commerce, quarrying, construction, household bins and litter. Most domestic rubbish ends up in landfill sites which, apart from being ugly (Britain is rapidly running out of space for landfills), are ecologically harmful. Around two-thirds of landfill waste is organic, biodegradable matter. As it decomposes it produces methane – a powerful greenhouse gas. Landfills released 25 % of the UK's methane emissions in 2001 – around 2 % of total greenhouse gas emissions.

2. _____

Between 30 % and 40 % of British food ends up in the bin (the highest proportion in the world), 25 % of which could quite safely be eaten by people or animals, or turned into compost. Part of the problem is that we have come to expect fruit and vegetables to look uniformly perfect, which means that farmers and consumers end up discarding perfectly edible but blemished products. Moreover, unnecessarily tight sell-by and use-by dates encourage us to throw away food long before it goes off. The fundamental problem, though, is the way we shop.

3. _____

In previous generations, a woman would do the shopping in her local high street or market, carrying one basket. She was, therefore, careful not to buy more than she could carry and use. Now we take our cars to huge supermarkets and load up shopping trolley to excess. And because we have more disposable income, we can afford to be profligate. Fifty years ago, thrifty housewives made sure that nothing went to waste: scraps went on to the compost heap to fertilize the vegetable patch; leftovers were cooked up in new ways.

4. _____

The British use 460,000 tons of plastic bottles, 32,000 tons of plastic trays, and eight billion carrier bags a year. We also get through 2.1 million tons of glass, only 30% of which is ever recycled. But much of the packaging is vital to modern methods of food supply, which depend on centralized processing, long distribution chains and long shelf-lives.

SECTION 3. MAKING PRESENTATIONS

Головна мета будь-якої презентації – привернути і утримувати увагу аудиторії. Досягти цього можна, маючи чітке розуміння правил створення презентації, її структури, а також знаючи необхідні фрази і вирази для проведення презентації англійською мовою.

Є три аспекти успішної презентації: зміст презентації (наскільки цікава інформація), сама презентація (структура, послідовність і логічність подання матеріалу, наявність наочних елементів тощо), виступ (безпосереднє представлення матеріалу аудиторії).

Поради щодо підготовки презентації

1. Починайте підготовку якомога раніше, особливо якщо ви недосвідчені у цьому.

2. Вивчіть вашу цільову аудиторію. Маючи чітке уявлення про вашу цільову аудиторію, її проблеми і запити, ви зможете підібрати правильні слова і виконати поставлені завдання.

3. Продумайте основну ідею і мету вашого виступу, а також складіть план. Приділіть достатньо часу цьому пункту, все детально обміркувавши й сформулювавши. Ви можете використовувати шаблони, приклади і зразки, але не забувайте їх індивідуалізувати й адаптувати під себе.

4. Структуруйте інформацію. Підготуйте текст і візуальні матеріали: таблиці, графіки, слайди в PowerPoint. Не перевантажуйте візуальну частину презентації текстом. Текст візуальної презентації повинен бути коротким і містити тільки ключову інформацію. Оформлення також відіграє важливу роль. Виділіть час на підбір максимально вдалим шрифту, фону і формату. Також не забудьте перевірити вашу презентацію з точки зору граматики і наявності вступних слів та слів-зв'язок.

5. Презентація не повинна бути суцільним текстом. Використовуйте стійкі вирази, інтонації, ілюстрації тощо, щоб переносити увагу слухачів з одного пункту на інший. Так їм буде легше сприймати інформацію.

6. Якщо у своїй презентації вам необхідно навести які-небудь точні дані, статистичний аналіз, фінансові показники, візуалізуйте їх. Оформити їх можна за допомогою таблиць, графіків і діаграм, щоб важлива інформація легше засвоювалася. Пам'ятайте, що кругові діаграми гарні для демонстрації пропорцій, лінійні – для тенденцій, а гістограми – для рейтингів.

7. Підготуйтеся до виступу. Проговоріть текст презентації для себе перед дзеркалом. Якщо є можливість, попросіть кого-небудь послухати вас. Обов'язково проаналізуйте ваш пробний виступ і виправте недоліки.

8. Спробуйте передбачити можливі запитання.

9. Якщо ви самі не в захваті від своєї презентації, то і вашій аудиторії вона навряд чи дуже сподобається. Під час презентації намагайтеся вразити аудиторію, заразити її своїм ентузіазмом. Використовуйте більше прикметників та епітетів, щоб заволодіти увагою слухачів і зробити свою промову більш яскравою і такою, що запам'ятовується.

Структура презентації

Кожна презентація починається з **привітання (greeting)** і **вступу (introduction / opening)**. У цій частині ви маєте відрекомендуватися, а також презентуєте вашу тему (topic) і план (plan) виступу. Також можна проговорити тривалість презентації. Далі поясніть, у чому полягає актуальність вашої теми, визначте мету презентації і переходьте до **основної частини (main part / body)**. **Заклучна частина (conclusion / closing)** виступу складається з підсумків і висновків. Ви також можете

погодитися відповісти на питання. Наприкінці не забудьте подякувати за увагу.

В діловій англійській досить багато усталених кліше, які використовуються під час виступу. Є вступні фрази, які прийнято використовувати на початку презентації, є фрази, які допомагають заволодіти увагою аудиторії, є і фрази для заключної частини і відповідей на запитання.

Вступна частина: opening

Opening – важлива частина презентації. Це перше враження про вас та ваш виступ. На цьому етапі доречно використовувати такі фрази:

Welcome (привітання)

· *Ok, let's get started. Good morning everyone and welcome to...* – Гаразд, давайте розпочнемо. Усім доброго ранку, я рада вітати вас на...

· *Before I begin, I'd like to thank (name) for inviting me here today.* – Перед тим, як я розпочну, я хочу подякувати (зазначити ім'я) за запрошення на сьогоднішню зустріч.

· *On behalf of...* *I'd like to welcome you here to our office.* – Від імені (назва організації, яку ти представляєш) я хочу привітати усіх у нашому офісі.

· *It's good to see so many people here today.* – Це чудово бачити стільки людей сьогодні.

· *I'm very happy to be here today.* – Я дуже щаслива бути сьогодні тут.

Personal introduction (персональне представлення)

· *Let me start by introducing myself. My name is...* – Дозвольте мені розпочати з представлення себе. Мене звати...

· *Just a few words about myself.* – Кілька слів про себе.

Objective (мета)

· *This morning I'm going to talk about...* – Цього ранку я збираюся говорити про...

· *The aim of this short talk is to...* – Мета мого короткого виступу....

· *I would like to take this opportunity to talk to you about...* – Користуючись нагодою, я хочу розповісти про...

Get attention (привертання уваги)

· *Let me ask you a question.* – Дозвольте мені запитати вас.

· *Somebody once said...* – Одного разу хтось зазначив, що...

· *Did you know that...?* – Чи знали ви, що...?

· *Before I start, does anyone know...?* – Перед тим, як розпочати, хтось знає про...?

Audience benefit (користь для аудиторії)

· *I hope my presentation will enable you to...* – Я сподіваюся, що моя презентація дасть вам змогу...

· *By the end of my talk you will...* – У кінці моєї розмови ви...

У цій частині презентації важливо **наголосити публіці на структурі** свого виступу, для кращого розуміння його тематики. Наприклад, *I'll speak for about thirty minutes* («Я розмовлятиму близько 30 хв») та додати *If you have any questions, please feel free to interrupt* («Якщо у вас виникнуть питання, не соромтеся перебити мене»).

Головна частина: main body

Під час основної частини презентації важливо утримати увагу слухачів і вміло переходити від однієї частини до іншої, при цьому зберігаючи послідовність у висловлюваннях. Бажано навести конкретні факти, діаграми, таблиці, статистичні дані, щоб підкріпити ними свою аргументацію. Для цього використовуються такі фрази-кліше:

Signposts (покажчик)

· *Ok. Let's move on to... / turn our attention to... / take a look at...* – Гарзд, давайте перейдемо до / звернемо увагу на... / поглянемо на...

- *Moving on to* – Рухаючись далі...
- *This leads me to my next point, which is...* – Це привело мене до наступного пункту, яким є...
- *Earlier I mentioned...* – Раніше я згадував про...
- *Let's go back and look at...* – Давайте повернемося назад і поглянемо на...
- *I'll come back to this in a moment.* – До цього я повернуся через хвилину.

Develope a topic (розвивати тему)

- *It might be useful to give a little background here.* – Буде корисно розповісти трохи детальніше про це.
- *Let's examine this in little more detail.* – Давайте розглянемо це більш детально.
- *Let me explain with a specific example.* – Давайте я поясню на конкретному прикладі.

Focus (фокусуватися на конкретних речах)

- *To put it simply...* – Коротко кажучи...
- *As you are all aware / As you all know...* – Як ви вже всі знаєте...
- *So, for me the main issue here is...* – Для мене основне питання полягає у...
- *I think, there are three questions to focus on...* – Я вважаю, що є три питання, на яких ми повинні сфокусуватися...
- *It must be remembered that...* – Слід пам'ятати, що...
- *I would like to stress / emphasize that...* – Я б хотіла наголосити / підкреслити, що...

Refer to visuals (посилатися на візуальні дані)

- *And in this part of my presentation I'll be showing you some data/charts/tables...* – На цьому етапі моєї презентації я продемонструю декілька даних, графіків, таблиць.
- *As you can see \ what is interesting on this slide...* – Як ви можете побачити / що цікавого на цьому слайді...

· *I'd like to highlight two things on this table / chart / diagram...* – Я б хотіла виділити дві речі у цій таблиці / графіку / діаграмі.

· *I'd like to draw your attention to...* – Я б хотіла звернути вашу увагу на...

Ask for contribution (запитувати про співпрацю та враження від презентації)

· *Are there any questions so far?* – Можливо, на даному етапі є якісь запитання?

· *Does anyone have any comments?* – Можливо, хтось має якісь коментарі?

Заключна частина: closing

На завершення презентації коротко резюмуйте все те, про що розповідали: основну ідею, тези і важливу інформацію. Поділіться з аудиторією своєю думкою про презентації та дайте присутнім зрозуміти, чого ви чекаєте від них після її завершення. Після цього можна закінчити свій виступ, подякувавши присутнім за увагу, і переходити до питань та відповідей.

Signal the end (сигналізувати про закінчення промови)

· *That brings me nearly to the end of my presentation.* – Це привело мене до кінця презентації.

Summarize and Conclude (підсумувати і зробити висновок)

· *Just to summarize the main points again...* – Давайте підсумуємо головні пункти промови.

· *In conclusion...* – На закінчення...

· *After all is said and done I think we can conclude that...* – Після всього сказаного та зробленого, я думаю, ми можемо зробити висновок, що...

· *So, in conclusions, I hope that this talk has given you...* – У кінці розмови, я сподіваюся, що мій виступ дав вам...

· *Thank you for listening. I hope you found it interesting!* – Дякую за увагу. Я сподіваюся, що вам було цікаво!

· *Now, if you have any questions, I'll do my best to answer them.* – Тепер, якщо ви маєте якісь запитання, я максимально прикладу зусилля для того, щоб дати відповідь на них.

Deal with questions (відповідати на запитання)

· *That's a very good point / I'm glad you asked me that.* – Це дуже цікава думка / Я рада, що ви запитуєте про це.

· *So, if I understand you correctly, you're asking...* – Отож, якщо я зрозуміла вас правильно, ви запитували про...

· *That's an interesting question. What's your own opinion?* – Це цікаве запитання. Що ви думаєте з цього приводу?

· *Has anyone else experienced the same thing?* – Хтось ще має такий досвід?

· *I think that's outside the scope of this presentation, but I'm happy to discuss it with you afterwards.* – Я думаю, що це запитання за межами тематики мого виступу, проте я із задоволенням поговорю про це після презентації.

· *Ok, I think there's time for one last question.* – Гарязд, я думаю це час для останнього запитання.

Корисні слова-зв'язки:

Accordingly – таким чином;

As a general rule – як правило;

As a result – в результаті;

Because of – з причини, через;

Clearly – явно, чітко;

Due to – у зв'язку з;

Except – за винятком;

Firstly, secondly, thirdly – по-перше, по-друге, по-третє;

In consequence – в результаті;

On the one / other hand – з одного / іншого боку;

Similarly – аналогічно;

Therefore – тому;

Thus – таким чином.

Презентація графіків, діаграм, таблиць

Розпочати презентацію графічних або табличних даних доцільно з її назви, вживаючи фрази: *The graph/chart/table shows/describes ..., The pie chart is about ..., The bar chart deals with ..., The line graph (clearly) shows ..., The slices of the pie chart compare the ...*.

Описуючи графіки, діаграми і таблиці, необхідно уникати повторень, вживаючи синоніми. Так, альтернативами дієслову *show* є *display, demonstrate, illustrate, depict* (для рисунків) і *list* (для таблиць).

Щоб провести порівняння даних або підкреслити контраст між ними, доцільним є використання сполучників: *as, not as, not so, whereas, but, while, although*. Щоб провести порівняння або підкреслити контраст між реченнями, необхідно вживати фрази: *However, By contrast, On the other hand, In comparison*.

Важливою складовою підготовки презентації англійською мовою є грамотне застосування часів дієслова. Так, якщо графік, діаграма або таблиця відображає факти у теперішньому часі, то необхідно вживати Present Simple; якщо у минулому із зазначенням, коли саме ці факти відбулися – Past Simple; якщо йдеться про результат змін і зв'язок з теперішнім моментом – Present Perfect.

Таблиці (*Table*) – це спосіб систематизувати дані у стовпці і рядки за певною ознакою. Кожен стовпчик (*column*) і рядок (*line*) мають назву (*label* або *title*). Таблиці використовуються для демонстрації систематизованих даних. У презентації кожна таблиця, графік, діаграма, схема повинна мати назву, перед якою обов'язково ставиться слово *Table*, якщо це таблиця, і *Fig.* (скорочена форма від *Figure*), якщо це графік, діаграма, схема тощо.

При описанні лінійних графіків (*Line graph*) необхідно звернути увагу слухачів на вісі X (*axe X*) та Y (*axe Y*) і пояснити, що вони показують, а також розкрити значення одиничного відрізка (*unit*). Лінійні графіки описують зміни, тому під час доповіді важливо відповісти на запитання – що змінилося й на скільки? Якщо графік відображає збільшення показників, то доцільним є вживання таких лексичних одиниць: *increase, grow, rise, go up*; при зменшенні показників вживаються: *fall, decrease, decline, drop, go down*. Щоб підкреслити характер змін і додати доповіді емоційного фону, доцільно вживання таких прислівників: *dramatically, significantly, considerably, rapidly, substantially, steadily, sharply, markedly, greatly, slightly, proportionally, strongly, slowly, gradually, enormously, quickly, considerably*. Щоб показати, на скільки змінилися показники в одиницях вимірювання, вживаються фрази: *by X units, from X to Y*, у відсотках – *by X per cent*, у X разів – *X times, Xfold*, де X, Y – числові значення. Наприклад, *The number ... increases/goes up/grows by ..., The number ... decreases/goes down/drops by ..., The number ... does not change/remains stable*.

Стовпчаста діаграма/гістограма (*Bar chart*) використовується для порівняння даних. При її описанні необхідно відповісти на запитання – які подібності і розбіжності існують між показниками, на скільки вони відрізняються і чи можливо деякі з них об'єднати в одну або більше груп.

Для порівняння даних, очевидно, вживаються ступені порівняння прикметників. У контексті використання англійської мови для науково-технічних цілей деякі прикметники набувають особливого значення: *big – bigger – the biggest, small – smaller – the smallest, little – less – the least, much/many – more – the most, high – higher – the highest, large – large – the largest, short – shorter – the shortest, long – longer – the longest*,

strong – stronger – the strongest, weak – weaker – the weakest, good – better – the best, bad – worse – the worst та ін. Також корисними фразами при описанні стовпчастої діаграми є: *... has the largest (number of) ..., ... has the second largest (number of) ..., ... is twice as big as ..., ... is bigger than ..., more than ..., only one third ..., less than half ...* та ін.

Кругові діаграми (*Pie chart*) показують співвідношення, які можуть бути виражені у відсотках або дробах. Для цього вживаються іменники: *percentage, fraction, proportion, amount, number, majority, minority*. *Percentage* зазвичай вживається з цілими числовими показниками. Щоб виразити дробове співвідношення, доцільно вживати такі вирази, як, наприклад: *a small fraction, almost a half, just over a third, exactly a quarter, approximately three quarters* та ін. Прикладами англійських фраз, що підкреслюють перевагу одних показників над іншими, є: *a large proportion, a significant majority, a small number* (зі злічуваними іменниками), *an insignificant amount* (з незлічуваними іменниками), *a good proportion, a small minority*.

Завершуючи описання графіка, таблиці або діаграми, необхідно зробити висновок: *So, we can say ..., To sum up, the main trend of the graph (diagram) is to show ..., So, as we can see ... So, to summarise the main points ...*

Помилки, що зіпсують вашу презентацію

1. Не читайте текст з аркуша. Ви повинні створити і підтримувати зоровий контакт зі своєю аудиторією, щоб вас слухали.

2. Не повертайтеся спиною і не стійте, схрестивши руки. Такі пози вважаються «закритими» і відразливими.

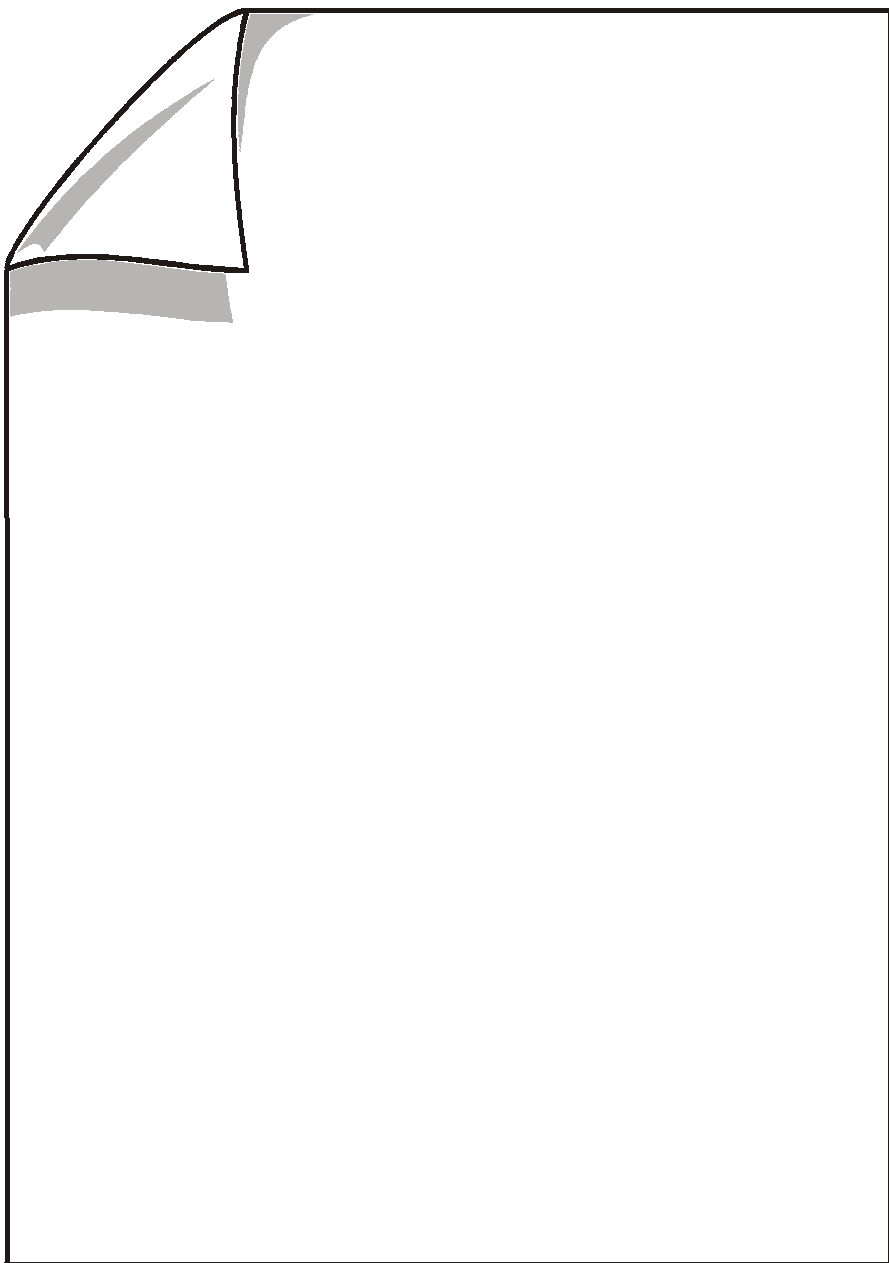
3. Підкреслюйте важливі моменти за допомогою жестикуляції, але в міру. Постійне розмахування руками зіпсує враження.

4. Слідкуйте за гучністю і темпом мови. Не поспішайте, але і не гальмуйте. Акцентуйте голосом важливі моменти й уникайте монотонності мови.

5. Робіть візуальну презентацію різноманітною. За текстом нехай буде картинка, далі відео та / або графіки. Однотипна подача інформації і даних може зробити вашу презентацію «важкою».

3MICT

SECTION 1. VOCABULARY	3
SECTION 2. READING	16
SECTION 3. MAKING PRESENTATIONS	35

Навчальне видання

МІНЯЙЛОВА Алевтина Володимирівна
ШЛЯХТІНА Олена Семенівна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з англійської мови для самостійної роботи
студентів 3–4 курсів спеціальностей
101 «Екологія» та 183 «Технології
захисту навколишнього середовища»

У двох частинах

Частина I

Vocabulary. Reading. Making Presentations

(англійською та українською мовами)

Комп'ютерне складання та верстання *В. В. Москаленко*
Коректор *М. О. Паненко*

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 4,2. Тираж 100 прим. Вид. № 15. Зам. № 2705-40.

Видавець і виготовник Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

просп. Героїв України, 9, м. Миколаїв, 54025

E-mail : publishing@nuos.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6402 від 19.09.2018 р.